ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο ΚΕΜΠΑΘ
Αριθμός Άδειας 131
PRESS POST X+7 PRESS POST
ΕΛΤΑ Hellenic Post
ΚΩΔ.: 013999

ΕΠΙΤΑΛΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΠΙΤΑΛΙΩΤΩΝ ΤΗΣ ΑΘΗΝΑΣ Ο "ΑΛΦΕΙΟΣ"

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΠΑΤΗΣΙΩΝ 4 – 106 77 ΑΘΗΝΑ ★ ΧΡΟΝΟΣ 40ός - ΑΡ. Φ. 268 ★ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ-ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ-ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ 2018

ΚΤΙΡΙΑ ΕΠΙΤΑΛΙΟΥ
19ος - 20ος αιώνας

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Τα σπίτια από τούβλα:

Άρκετά σπίτια μικρών διαστάσεων και ύψους, χρησιμοποιούν τα τούβλα (οπτόπλινθους) σαν κύριο δομικό υλικό. Τα τούβλα της εποχής είναι συνήθως συμπαγή και σπανίως διάτρητα, από καμίνια της ευρύτερης περιοχής. Ο εξωτερικός τοίχος από τούβλα κατασκευάζεται μπατικός ή υπερμπατικός πάχους 20 έως 30 εκ. Χαρακτηρίζεται σαν ενδιάμεσης δυσκολίας και κόστους κατασκευή. Τουβλοδομή πέραν των Ισογείων συναντάμε και σε προσθήκες αρκετών διώροφων σπιτιών.

Επιτάλιο: Εξωτερική τοιχοποιία με συμπαγή τούβλα. Οι ρωγμές κάτω από την στέγη οφείλονται στην αστοχία (μεγάλη ευκαμψία) των ξύλινων πρεκιών. *(Φωτ. 2018)[3]*

Τα πετρόχτιστα σπίτια: Στο Επιτάλιο (όπως και αλλού) τα κτίρια από πέτρα δεν είναι μία εύκολη και φθηνή κατασκευή, κύριος λόγος άλλωστε που εγκαταλείφθηκαν στην συνέχεια. Οι πέτρες της περιοχής είναι ψαμμιτικής προέλευσης (υλικό δημιουργίας η άμμος), με χαμηλή αντοχή σε καταπόνηση και σχετικά εύκολη διάβρωση στον χρόνο. Στα περισσότερα πετρόχτιστα σπίτια του Επιταλίου χρησιμοποιούνται συνήθως οι ευκολοκατέργαστες ψαμμιτικές αυτές πέτρες, που η προμήθειά τους από την γύρω περιοχή ήταν συγκριτικά εύκολη και φθηνή. Τα ασβεστολιθικά πετρώματα με τους υψηλότερης αντοχής λίθους, απαντώνται σε μεγάλη απόσταση από το Επιτάλιο, στο βουνό Λαπίθα της περιοχής Καϊάφα. Η κατασκευή σπιτιών με ασβεστολιθική πέτρα, σημαίνει μεγάλο μεταφορικό κόστος (μεταφορά με τα κάρα και τα ζώα της εποχής), δύσκολη κατεργασία και ειδικούς τεχνίτες, παράγοντες που ανεβάζουν την δαπάνη κατασκευής τέτοιας μορφής λιθόκτιστου κτιρίου. Γορτύνιοι μαστόροι με προεξάρχοντες τους Λαγκαδινούς, κατεβαίνουν από τα άγονα χωριά τους σε ομάδες 10-20 ατόμων (μπουλούκια ή κομπανίες), στα πλούσια καμποχώρια, για κατασκευή κτιρίων. Με τον πρωτομάστορα επικεφαλής, τους μαστόρους (κτίστες), τους τριότες (βοηθούς) και τα μαστορόπουλα (μαθητευόμενους), με τα μουλάρια τους για την μεταφορά υλικών και εργαλείων, οι Γορτύνιοι και Λαγκαδινοί κτίζουν τα περισσότερα κτίρια των πεδινών περιοχών. Συμφωνούν, προφορικά συνήθως, την τιμή κατασκευής με τον ιδιοκτήτη, που καθορίζεται κατ΄ αποκοπή ή με τον πήχη. Οι οικοδομικές εργασίες διακόπτονται μόνο το Πάσχα, της Παναγίας και των Χριστουγέννων, όταν το μπουλούκι επιστρέφει στο χωριό του. Κατά την διάρκεια της δουλειάς το μπουλούκι χρησιμοποιεί δική του συνθηματική γλώσσα ακατάληπτη για τον ιδιοκτήτη του κτιρίου.[2] Η λιθοδομή που αποτελεί τον κύριο τοίχο (φέροντα) του κτιρίου, έχει μεγάλο πάχος 60 ~ 70 εκατοστά. Ο τοίχος κτίζεται συνήθως με μισολαξευμένες πέτρες και από τις δύο πλευρές και το ενδιάμεσο κενό γεμίζεται με μικρότερες πέτρες. Οι γωνίες των σπιτιών κατά κανόνα κατασκευάζονται με λαξευμένες πέτρες και δημιουργούν περιοχές τοίχου μεγάλης αντοχής. Η αντοχή του τοίχου αυξάνεται με την προσθήκη ξυλοδεσιών σε κατάλληλες θέσεις της λιθοδομής, που προσδίδει αντισεισμικές ιδιότητες στο κτίριο. Τα πρέκια των κουφωμάτων σε πρόχειρες κατασκευές είναι ξύλινα και πάνω τους εδράζεται μικρό τμήμα λιθοδομής, όπου επίσης «πατά» το ξύλινο πάτωμα ή η ξύλινη στέγη με βυζαντινά κεραμίδια. Επειδή το ξύλινο πρέκι είναι εύκαμπτο και άρα παραμορφώσιμο, η τοιχοποιία πάνω από αυτό παρουσιάζει συχνά ρωγμές. Στις προσεγμένες κατασκευές πάνω από τα κουφώματα κατασκευάζεται τόξο από λαξευμένες πέτρες ενσωματωμένο στην τοιχοποιία, που προστατεύει το πρέκι από τα μεγάλα φορτία της λιθοδομής και της στέγης, το λεγόμενο «ανακουφιστικό τόξο».

Οι εσωτερικοί τοίχοι κατασκευάζονται ελαφριάς μορφής από τσατμά ή μπαγδατί (λεπτά πηχάκια

Επιτάλιο: Παράθυρο Α΄ ορόφου, λιθόκτιστου διωρόφου κτιρίου. Διακρίνεται το «ανακουφιστικό τόξο» και το ξύλινο πρέκι.
(Φωτ.1993)[3]

ή καλάμια με πηλοκονίαμα-ασβεστοκονίαμα) ή σανίδωμα (μεσάντρες).Οι ψευδοροφές της οροφής κάτω από την στέγη κατασκευάζονται συνήθως από σανίδωμα. Στις φθηνές κατασκευές απουσιάζει η ψευδοροφή και παραμένουν ορατά τα ζευκτά (ψαλίδια) της στέγης και η λοιπή ξυλεία με το σανίδωμα. Τα δάπεδα του Ορόφου είναι ξύλινα πατώματα, σανίδωμα πάνω σε ξύλινες δοκούς.

3. Τύποι σπιτιών

Τα Επιταλιώτικα σπίτια ανάλογα με την μορφή τους διακρίνονται σε Ισόγεια και Διώροφα (οι τρεις όροφοι αποτελούν σπάνια περίπτωση).

(Συνέχεια στη σελίδα 2)

Επισκεφθείτε την Ιστοσελίδα του Συλλόγου μας www.epitaliotes.gr

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΓΕΝ. ΣΥΝΕΛΕΥΣΗΣ

ΤΟ Δ.Σ. του Συλλόγου Επιταλιωτών της Αθήνας «ΑΛΦΕΙΟΣ», σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού καλεί τά μέλη του Συλλόγου σε Τακτική Γενική Συνέλευση την ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2019 καί ώρα 10.30 π.μ. στο Ξενοδοχείο ΜΟΥΣΕΙΟ (Best Western Museum Hotel), Μπουμπουλίνας 16 - Αθήνα, τηλ. 210 38.05.611), μέ θέματα:

1. **Διοικητικός απολογισμός.**
2. **Οικονομικός απολογισμός.**
3. **Έγκριση ισολογισμού.**
4. **Αρχαιρεσίες.**
5. **Κόψιμο βασιλόπιτας.**

Οι ενδιαφερόμενοι να θέσουν υποψηφιότητα για το Διοικητικό Συμβούλιο και την Ελεγκτική Επιροπή, παρακαλούνται να καταθέσουν αίτηση στο Σύλλογο (τηλ. 210 65 29 984) έως τις 20 Ιανουαρίου 2019, έχοντας τακτοποιήσει και τις συνδρομές τους.

Για το Διοικητικό Συμβούλιο
Ο Πρόεδρος: ΣΤΑΥΡΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ
Η Γεν. Γραμματέας ΣΟΦΙΑ ΣΥΝΝΕΦΟΠΟΥΛΟΥ

Ενθύμιον φιλίας: Γιάννης Ν. Μπελέκιος (1901-1990)

Ο μπαρμπα-Γιάννης Μπελέκιος ή Κούγκος (αριστερά) και ο Δημήτρης Αναστασόπουλος (από τη Βωλάτζα), νεοσύλλεκτοι στην Καλαμάτα το 1920. Μετά από σύντομη εκπαίδευση τους έστειλαν στη Σμύρνη, για να λάβουν μέρος στην εκστρατεία του Σαγγάριου (θέρος του 1921) όπου σκοτώθηκαν πολλοί Αγουλινιτσαίοι και άλλοι χάθηκαν στην Αλμυρά Έρημο στο δρόμο για την «Κόκκινη Μηλιά»... ***«Την αυτήν ημέραν, 9ην Ιουλίου, εγένετο η ταφή των νεκρών –περί τους 10. Ετάφησαν ούτοι εις δύο τάφους εις τας νοτίας κλιτύας του Τακταλή Μπαμπά, εις τι δασύλλιον χαμόδενδρων. Επί των τάφων ετέθησαν λίθοι εις σχήμα σταυρού, το όλον δε εκαλύφθη διά χώματος προς αποφυγήν της καταστροφής των υπό των Τούρκων... Η μάχη του Σαγγάριου έκρινε την όλην εκστρατείαν της Μικράς Ασίας και ήτο η απαρχή της εξώσεως ημών εκείθεν»*** **[1]. Στις μάχες του Ουτς σεράϊγ, Καραμπουγιού νταγκ και Αρντίζ νταγκ (3, 7 και 8 Ιουλίου 1921) σκοτώθηκαν οι Δημήτριος και Παναγιώτης Κοροκοκός, Κωνσταντίνος και Παναγιώτης Τσαμπουρλής, ο Γεώργιος Χίλιος και ο Νίκος Παναγιωτόπουλος, ενώ ο Λεωνίδας Γκιόκας «χάθηκε» στην Αλμυρά Έρημο. Και άλλοι αλλού. Ο μπαρμπα-Γιαννάκος συνυπηρέτησε στον ίδιο λόχο με τους Γιώργη Μπάρκα και Δήμο Οικονόμου. Μετά την Καταστροφή, θεονήστικοι και αγνώριστοι από τις κακουχίες, αρπάχτηκαν μεταξύ τους στο κατάστρωμα του πλοίου για ένα τσαμπί σταφύλι... Οι δύο συγκληρωτοί της φωτογραφίας ήσαν από τους τυχερούς που γύρισαν πίσω. Τον μπαρμπα-Γιάννο τον θυμάμαι με τα σύνεργα του τρύγου να περνάει στον εγκάρσιο δρόμο της Χοντρολυγιάς, όπου είχαν τη σταφίδα τους. Ήταν λοιπόνένας παλιός φαντάρος, ένας ήσυχος και εργατικός οικογενειάρχης. (ευγενική παραχώρηση φωτογραφίας Νίκου Ιω. Μπελέκιου).** **(ΒΠ)**

[1] Βασιλόπαιδος Ανδρέα, Δορύλαιον - Σαγγάριος 1921 (εκδόσεις Agon, Paris 1928).

ΟΙ ΑΓΟΥΛΙΝΙΤΣΑΙΟΙ
ΛΙΟΜΑΖΩΜΑ

Πολυθρύλητα τα αιωνόβια λιόδενδρα, που μας χαρίζουν απ' το απαραίτητο συμπλήρωμα στο «κολατσιό» και στα γεύματα τις βρώσιμες ελιές διαφόρων ποικιλιών, καλαματιανές, μαυρελιές, «τσουνάτες» κ.ά., αλλά απλόχερα το θησαυρό της παράδοσης, πράσινο λάδι, χρονολογούμενο απæ το απώτατο χθες, είναι στο σήμερα και θάναι και αύριο.

Η ελαιοκομιδή ξεκινούσε απ' το τέλος Οκτωβρίου ανάλογα με τις καιρικές συνθήκες και με το πόσο θάχουν οι ελιές «γουρμάσει», ωριμάσει. Έστρωναν τα λιόπανα κάτω από τα δέντρα κι' ύστερα ερχόταν η σειρά του ραβδούχου. Χτυπούσε τα κλαδιά να πέσει κάτω ο καρπός. Ύστερα ξεκαθάριζαν τις ελιές από τα φύλλα με το «λίχνισμα», τις «σάκιαζαν», τις «ντάνιαζαν» σε προσιτό μέρος, να περάσει ο γάιδαρος ή ο καρρολόγιος, να φορτωθούν για το λιτρουβιό. Σήμερα τις παίρνουν αυθημερόν με τα τρακτέρ προφυλάσσοντάς τες από τους πονηρούς, μέχρι να τις πάνε στο λιτρουβιό.

Είχαμε στο χωριό παραδοσιακά λιτρουβιά, τα καλύτερα του Νίκου Κουφόπουλου και του Ζέντου. Οι ελιές, αφού πλενόντουσαν, ρίχνονταν σ' ένα κυκλικό τριβείο για να συνθλιβούν από πέτρινους κυλίνδρους, που γύριζαν μηχανικά. Μετά έμπαινε ο πολτός στους «ντορβάδες», θήκες φτιαγμένες από σχοινένιους σπάγγους σε τετράγωνο σχήμα. Οι ντορβάδες τοποθετούνταν ο ένας πάνω στον άλλον στην πρέσα, στιφτήρι, για τη σύνθλιψη.

Στο βάθος του λιτρουβιού έκαιγε φωτιά κάτω από μεγάλο καζάνι για καφτό νερό, που το έριχναν στο στιφτήρι ταυτόχρονα με το κινούμενο τμήμα, που πίεζε με μεγάλη δύναμη τους ντορβάδες. Από 'κεί βγήκε η φράση: «έβαλε το κεφάλι στον ντορβά». Έτσι ο χυμός πού 'βγαινε από εκεί έρρεε σ' ένα είδος στέρνας και κατόπιν το λάδι, μια και είναι ελαφρότερο έβγαινε πάνω και χυνόταν σε καζάνια, τα «λιμπιά».

Λεπτή δουλειά γιο τον «λιτρουβιάρη», που έπρεπε να ξεκαθαρίσει το λάδι απ' το νερό. Χρειαζόταν υπομονή και εμπειρία να ξεχωρίσει το σημείο που βρισκόταν η επιφάνεια του νερού από το λάδι. Υπήρχε φθορά, «φύρα», αφού τότε δεν Σείχαν κανένα τρόπο, να εξακριβώσουν σε ποιό σημείο ταυτίζονταν οι επιφάνειες του νερού, η ανώτερη και του λαδιού η κατώτερη.

Ο παραγωγός έπαιρνε το λάδι απ' το λιτρουβιό χωρίς νάχει κατασταλάξει. Περιείχε ποσοστά σακχάρων και πρωτεϊνών, απ' τη σύνθλιψη της ελιάς, που σαν βαρύτερες κατακάθονταν δημιουργώντας ένα παχύρευστο κατακάθι δυσάρεστο στην όψη και πικρό στη γεύση, τη «μούργα». Και αυτή δεν πήγαινε χαμένη, γιατί έφτιαχναν σαπούνι.

Τώρα στα σύγχρονα ελαιοτριβεία δεν παραμένει ο παραγωγός ούτε μισή ώρα και παίρνει καθαρό λάδι με οξύτητα ολίγων βαθμών, ανάλογα με την ποιότητα του καρπού. Ανεπανάληπτα εκείνα τα χρόνια. Σχολιαρόπαιδα, πηγαίναμε στο λιτρουβιό με μια φέτα ψωμί στην τσέπη, να την καψαλίσει ο λιτρουβιάρης, να την βουτήξει στο καφτό λάδι και να την φάμε, γλύφοντας τα δάχτυλά μας και σκουπίζοντάς τα στο κοντοπαντέλονο. Αξέχαστες «νοστιμιές»!

Χρήστος Πλέσσας

Το Δ.Σ. του Συλλόγου Ο ΑΛΦΕΙΟΣ εύχεται σε όλα τα μέλη του Καλά Χριστούγεννα και Ειρηνικό το 2019

ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ

ΓΕΝΝΗΣΕΙΣ

Ο **Ανδρέας Κολύρης** και η **Τρισεύγενη Δ. Παπανδρινοπούλου** απέκτησαν αγοράκι.

Ευχόμαστε να τους ζήσει.

ΒΑΠΤΙΣΕΙΣ

– Ο **Παναγιώτης Πατσολιάς** και η **Αλεξία Γεωργιάδη** βάπτισαν το αγοράκι τους στον Αγ. Χαράλαμπο και του έδωσαν το όνομα **"Γεώργιος"**.

– Ο Θεόδωρος **Νικ. Αγωγιάτης και η Ελένη Βασ. Μέρκο** βάπτισαν το κοριτσάκι τους στα Ολύμπια και του έδωσαν το όνομα **"Μαγδαληνή"**.

– Ο **Επαμεινώνδας Μπαρμπούνης** και η **Ασημίνα Δημητρακοπούλου** βάπτισαν την κόρη τους στον Αγ. Νικόλαο και της έδωσαν το όνομα "**Ευθαλία - Μαρία"**.

– Ο **Κων/νος Νικ. Αγγελόπουλος** και η **Διονυσία Χριστοδουλοπούλου** βάπτισαν την κόρη τους στον Αγ. Νικόλαο και της έδωσαν το όνομα **"Μελπομένη"**.

– Ο **Διονύσιος Αβράμης και η Καλλιόπη Παυλή** βάπτισαν την κόρη τους στον Αγ. Νικόλαο και της έδωσαν το όνομα **"Ασημίνα"**.

Ευχόμαστε να τους ζήσουν.

ΓΑΜΟΙ

– Ο συμπατριώτης μας, γνωστός δημοσιογράφος/αθλητικογράφος **Διονύσης Γεωργ. Βερβελές**, ενώθηκε με τα δεσμά του γάμου με τη **Γεωργία Μουστογιάννη** σε εκκλησία της Αθήνας με κουμπάρο τον υπεύθυνο του γραφείου τύπου του Ολυμπιακού Πειρ. **Κώστα Καραπαπά**.

– Ο **Θεόδωρος Νικ. Αγωγιάτης** και η **Ελένη Βασ. Μέρκο** ετέλεσαν και θρησκευτικό γάμο στην Παναγία Αρχ. Ολυμπίας.

– Ο **Γρηγόρης Λυμπερόπουλος** του **Παν.**, και η **Όλγα Μάγγου** του **Γεωρ.**, παντρεύτηκαν στον Ι.Ν Ζωοδόχου Πηγής Τρικάλων.

Τους ευχόμαστε βίο ανθόσπαρτο και καλούς απογόνους.

ΘΑΝΑΤΟΙ

Πέθαναν και εκηδεύθησαν στο Επιτάλιο:

- **Φίλιππας Λ. Πατσολιάς,** πέθανε και ετάφη στο Επιτάλιο.
- **Ιωάννα Γεωρ. Πατσολιά**, πέθανε και ετάφη στο Επιτάλιο.
- **Αγγελικη Καλατζοπούλου χα Γεωργ.,** πέθανε και ετάφη στο Επιτάλιο.
- **Μαρία Κατσιμπούμπα Χα Γεωργ.,** πέθανε και ετάφη στο Επιτάλιο.
- **Ιωάννης Ζαρ. Κουφόπουλος,** πέθανε και ετάφη στο Επιτάλιο.
- **Ανδρέας Φραγκαλέξης του Μιλτ., πέθανε στην Αθήνα** και ετάφη στο Επιτάλιο
- **Ευτυχία Μαόφη Σπυράκη του Μιλτ.,** πέθανε και ετάφη στην Αθήνα.

Στους οικείους θερμά συλλυπητήρια.

Επιμέλεια: Σάκης Πανταζόπουλος

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

Γιαννάκος Ζ. Κουφόπουλος

Ο Γιαννάκος δούλεψε στη ζωή του, όσο λίγοι. Καλλιέργησε εληές, σταφίδες, αμπέλια και θερμοκήπια, έφτειαξε καλό κρασί,υπηρέτησε χωροφύλακας, έγινε επίτροπος, δούλεψε στο λιτρουβιό, μπήκε στη λίμνη, είχε άλογο, έπαιξε δηλωτή, αστειεύτηκε, έφτειαξε σπίτι και ανάστησε οικογένεια. Εξ ου και «Κολοσσός»! Ήταν βασικό στέλεχος της γειτονιάς μας, μέσα στην οποία η ζωή κυλάει σαν μιά θεατρική παράσταση και όπου ο καθένας ξέρει το ρόλο του. Ο Γιαννάκος έπαιξε πειστικά τον δικό του. Μετά το θάνατο της Δέσπως σιγά-σιγά αποσύρθηκε και ο ίδιος, επιστρέφοντας το ρόλο του στον Μέγα σκηνοθέτη. Τώρα η θέση του στο μπαλκόνι έμεινε κενή. Θα ήταν ωραίο, έστω και σαν σκηνικό εύρημα, αν έσμιγαν οι γειτόνοι στον κάτω κόσμο για μιά τελευταία υπόκλιση... Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά του.

Φίλιππας Λ. Πατσολιάς

Τον Φίλιππα τον πρόλαβα στο δημοτικό. Ανήκε στην κατηγορία των «μεγάλων», κατάλληλος για εξωτερικές δουλειές, κυρίως. Στις εθνικές γιορτές κουβάλαγε φορτώματα δάφνες και μυρτιές γιατην εορταστική διακόσμηση. Και έλεγε με ενθουσιασμό το τραγούδι του σχολικού κήπου «Μπω-μπω τρομάρα μου, τι θα γενή η καρδάρα μου»! Ο ίδιος αυτός Φίλιππας προμήθευε στους δασκάλουςτις βέργες, από ανθεκτικό ξύλο βυσινιάς... Τον θυμάμαι και φαντάρο, όταν ήρθε με άδεια στον σεισμό του 65,φορώντας κάτι μπότες δύο νούμερα μεγαλύτερες. Στη συνέχεια από τα Παναμπέλια βρέθηκε μετανάστης στην Δυτική Γερμανία, όπου με φιλότιμο και εργατικότητα έκανε προκοπή. Συνταξιούχος γύρισε στο χωριό και στο σπίτι που έφτειαξε με τους κόπους του. Ως το τέλος παρέμεινε αθώος και σεβαστικός. Ένας καλός πατριώτης. Θερμά συλλυπητήρια στην οικογένειά του.

Β.Π.

Ανδρέας Φραγκαλέξης

Πρόσφατα στο χωριό αποχαιρετήσαμε τον φίλο μας Ανδρέα. Ήταν ο μεγαλύτερος γιός του τέως Προέδρου της Κοινότητας Επιταλίου Μέλτη Φραγκαλέξη. Με τον αδελφό του Σωτήρη ήλθαν στο χωριό μας νεαροί και το αγάπησαν ιδιαίτερα. Εντάχθηκαν και οι δύο στην ποδοσφαιρική ομάδα του ΑΛΦΕΙΟΥ. Κάθε Σαββατοκύριακο, στα τέλη της δεκαετίας του 60' αρχές 70', ερχόταν από την Αθήνα όπου έμενε μόνιμα, για να αγωνιστεί με τα χρώματα του ΑΛΦΕΙΟΥ. Με τις περίτεχνες ποδοσφαιρικές του ενέργειες, τα ανάποδα "ψαλίδια" και τις κεφαλιές "ψαράκι", ήταν ο μόνιμος φόβος των τερματοφυλάκων. Στην εξόδιο ακολουθία του ήσαν παρόντες και τον αποχαιρέτησαν πολλοί παλαίμαχοι συμπαίκτες του στον ΑΛΦΕΙΟ, οι Γιάννος Μπίστολας, Γιώργος Καλαθάς, Βασίλης Καρασούλος, Κώστας Καλαθάς, Γιώργος Σεμπέκος, Σάκης Χίλιος και Γιάννης Τζαβέλλας.

Θα σε θυμόμαστε για πάντα Ανδρέα.

Σ.Χ.

Μνήμη Κικής Γ. Καλατζοπούλου

Με το πρώτο θρόισμα του φθινοπώρου, τέλη Σεπτέμβρη, έφυγε προς τη φωτοφόρο πραγματικότητα τ' ουρανού η καλή μας πατριώτισσα, κουμπάρα, **Κική Γ. Καλατζοπούλου**. Πλήρης ημερών πήγε προς συνάντηση του αγαπημένου της Γιώργου που έφυγε νωρίς –το 1977– και την άφησε να δοκιμάσει το καμίνι της χηρείας.

Όμως ήταν η Κική άξια, αγωνίστρια του καλού και ευτύχησε να ιδεί τα δύο παιδιά της καταξιωμένα στην κοινωνία. Ευτύχησε να αποκτήσει εγγόνια που τη λάτρεψαν κι αυτό είναι που λέμε ευτυχία!

Έφυγε η Κική ικανοποιημένη για το ταξίδι στην αιωνιότητα κι εμείς οι περιλειπόμενοι την προπέμψαμε στην τελευταία της κατοικία, με την ελπίδα, πως θ' ανταμώσουμε στη βασιλεία Του Θεού.

Παύλος Κων. Τσάμης

ΔΩΡΕΑ

Για την επιτυχία στις εισαγωγικές εξετάσεις της **Ελισάβετ-Αφροδίτης Βρυσιώτη** (Πανεπιστήμιο Κερκύρας, Σχολή ξένων γλωσσών και διερμηνέων) και του Ρωμανού Βρυσιώτη (Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Σχολή Αρχαιολογίας) που είναι εγγόνια του εξαδέλφου της, η **Αφροδίτη Βρυσιώτη - Πατσαρίζη** κατέθεσε το ποσόν των 100 ευρώ για τους σκοπούς του Συλλόγου. Θερμά συγχαρητήρια και καλές σπουδές

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΥΜΠΟΛΙΤΩΝ

– Ο **Γρηγόρης Λυμπερόπουλος** του **Παν.** προήχθη στον βαθμό του Αστυνόμου Β΄..

– Ο **Αναστάσιος Λυμπερόπουλος** του **Παν**. έλαβε το πτυχίο Δημ. Διοίκησης του Παντείου Παν/μίου Αθηνών και προήχθη στον βαθμό του Ανθυπαστυνόμου.

Θερμά Συγχαρητήρια
Ο παππούς **Γρηγόρης,**
η Γιαγιά **Ευγενία**

ΚΤΙΡΙΑ ΕΠΙΤΑΛΙΟΥ
19ος - 20ος αιώνας

(Συνέχεια από τη σελίδα 1)

Τα Ισόγεια χωρίζονται στα μονόχωρα (ένας χώρος) και εκείνα με περισσότερα δωμάτια.

Στα ***μονόχωρα*** ή ***μονόσπιτα*** (η πλέον απλή μορφή λαϊκού σπιτιού) συνυπάρχουν το «αχούρι» των ζώων (άλογο, γαϊδούρι κλπ.) και η «γωνιά» της οικογένειας με το τζάκι, τα κρεβάτια και το τραπέζι φαγητού. Οι δύο περίπου ίσοι χώροι «αχούρι» και «γωνιά» χωρίζονται με χαμηλό τοίχο. Συνήθως το δάπεδο είναι καλά πατημένο χώμα (το χειμώνα στρωμένο με κουρελούδες) και απουσιάζει η καμινάδα του τζακιού με τον καπνό να διαχέεται μέσα στον χώρο. Όταν δεν υπάρχουν ζώα ή υπάρχει εξωτερικό "αχούρι" όλο τον χώρο φυσικά καλύπτουν οι ανάγκες της οικογένειας. Είναι η κατοικία των πλέον ασθενέστερων οικονομικά οικογενειών. Ανάλογα με τις ανάγκες και την οικονομική κατάσταση της οικογένειας, κατασκευάζεται το Ισόγειο σπίτι με περισσότερα δωμάτια με σαφή διαχωρισμό της χρήσης των. Έτσι υπάρχουν η Σάλα, τα Υπνοδωμάτια, ηΚουζίνα και όταν είναι εφικτό μικρή υπόγεια αποθήκη. Στις προσεγμένες κατασκευές το δάπεδο είναι ξύλινο πάτωμα και υπάρχει ψευδοροφή κάτω από την ξύλινη στέγη. Η τοποθέτηση του αποχωρητηρίου (όπου και όπως υπάρχει) είναι κατά κανόνα εκτός του σπιτιού, σε χώρο της αυλής.

Στα **διώροφα** (δίπατα, ανωκάτωγα) σπίτια, το Ισόγειο (κατώι) αποτελείται συνήθως από δύο χώρους με χώρισμα από τσατμά. Ο ένας είναι το «αχούρι» για το σταύλισμα των ζώων (άλογα, γαιδούρια κλπ.) και τις ζωοτροφές, ενώ σε κάποια γωνιά υπάρχουν και οι κούρνιες για να κουρνιάζουν οι κότες. Το μοναδικό παράθυρο του χώρου «κοιτάει» συνήθως προς τον νοτιά για την προστασία των ζώων από το κρύο. Στον δεύτερο χώρο διαμορφώνεται η αποθήκη του σπιτιού με τα αγροτικά εργαλεία, τα οικιακά αγαθά (βαρέλια κρασιού, λιμπιά ή κιούπια-ζάρες με λάδι, δημητριακά, όσπρια, λαίνες με παστό χοιρινό και λοιπά διατηρήσιμα φαγώσιμα). Ο όροφος το «ανώι», χρησιμοποιείται αποκλειστικά από την οικογένεια, περιλαμβάνει την Σάλα που είναι το επίσημο δωμάτιο, τα υπνοδωμάτια και την κουζίνα. Η τετράρριχτη κατά κανόνα στέγη έχει συνήθως ψευδοροφή. Η σκάλα ανόδου στον όροφο είναι εξωτερική ή εσωτερική στις καλύτερες κατασκευές, ενώ το κατώι διαθέτει δική του είσοδο. Το διώροφο αποτελεί τυπική κατασκευή της μεσαίας οικονομικά τάξης, εκείνης των νοικοκύρηδων. Στα νοικοκυρόσπιτα σπάνια υπάρχει στον όροφο αποχωρητήριο που και εδώ βρίσκεται συνήθως στην αυλή.

Στο αρχοντόσπιτο η οικονομική ευμάρεια της οικογένειας αποτυπώνεται τόσο στις όψεις του κτιρίου, όσο και στο εσωτερικό του. Στοιχεία νεοκλασικά και διάκοσμος στην εξωτερική τοιχοποιία, επιμελημένη κατασκευή στεγών, μπαλκονιών, εσωτερικών εισόδων κλπ. κάνουν εμφανή την παρουσία τους στον χώρο. Είναι αυτονόητο ότι ο αριθμός των αρχοντόσπιτων αποτελεί την μειοψηφία στον οικιστικό ιστό της πόλης.

Στα περισσότερα αρχοντόσπιτα το αποχωρητήριο με λεκάνη τούρκικου τύπου ή εμφιαλωμένη κεραμική λεκάνη, βρίσκεται στον όροφο με τον βόθρο να κατασκευάζεται μέσα στο κατώι του σπιτιού.

Στα κτίρια (μονώροφα και διώροφα) που βρίσκονται στον εμπορικό δρόμο, την «Αγορά» του χωριού, το Ισόγειο διαμορφώνεται κατά κανόνα σε μαγαζί.

Διατηρητέα κτίρια: Δύο είναι τα κτίρια που έχει κηρύξει διατηρητέα η Πολιτεία στο Επιτάλιο. Το πρώτο είναι το σπίτι Μαστροβασιλόπουλου, που με το ΦΕΚ 248/Β/11-4-1996, χαρακτηρίζεται ως «...ιστορικό διατηρητέο μνημείο το κτίριο ιδιοκτησίας Αθ. Μαστροβασιλόπουλου στο Επιτάλιο Ν. Ηλείας, γιατί είναι αξιόλογο δείγμα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής με πλούσια αρχιτεκτονικά και διακοσμητικά στοιχεία, σημαντικά για τον μελετητή της ιστορίας της Αρχιτεκτονικής...».

Το δεύτερο είναι το κτίριο του Σιδηροδρομικού Σταθμού με την κατοικία και τις αυλές του, που περιλαμβάνεται στο ΦΕΚ 391/Β/25-6-1985

Το διατηρητέο κτίριο Μαστροβασιλόπουλου σήμερα. *(Φωτ. 2018)[3]*

και αφορά όλα τα κτίρια των σταθμών της τ. ΣΠΑΠ. Τα κτίρια αυτά χαρακτηρίζονται ως «έργα τέχνης... διότι αποτελούν τα πρώτα δείγματα Βιομηχανικής Αρχιτεκτονικής στον Ελληνικό χώρο και συνδυάζουν την λειτουργική λιτότητα με αξιόλογες αρχιτεκτονικές λύσεις και πολύ ενδιαφέροντα μορφολογικά στοιχεία.».

Το διατηρητέο κτίριο του Σιδηροδρομικού Σταθμού. *(Φωτ. 1990)[3]*

Ο μικρός αριθμός διατηρητέων του Επιταλίου οφείλεται κυρίως στην εκτεταμένη καταστροφή πολλών αξιόλογων κτιρίων από τους σεισμούς των τελευταίων δεκαετιών αλλά και σε λόγους που προαναφέρθηκαν. Αντίστοιχα άλλες πόλεις της τ. Επαρχίας Ολυμπίας διαθέτουν μεγάλο αριθμό επίσημα χαρακτηρισμένων διατηρητέων κτιρίων όπως π.χ. η Ανδρίτσαινα με 15, η Κρέστενα με 9, η Ζούρτσα με 4, οι Ταξιάρχες με 3 κλπ. Ο Αρχαιολογικός χώρος Επιταλίου, έχει επίσης ανακηρυχθεί με το ΦΕΚ 644/Β/30-7-1996 σαν Μνημείο για το οποίο απαιτείται προστασία (έννοια διαφορετική φυσικά από τα διατηρητέα).

(Συνεχίζεται)

Σταύρος Φωτόπουλος

Η ΣΤΗΛΗ ΤΟΥ ΤΑΜΙΑ

	Ευρώ
ΑΦΡΟΔΙΤΗ ΒΡΥΣΙΩΤΗ-ΠΑΤΣΑΡΙΖΗ	100
ΓΙΑΝΝΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ	50
ΣΤΑΥΡΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ	50
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΝΙΚΟΛΑΚΗΣ	30
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΛΕΠΑΝΑΓΟΣ	30
ΓΕΩΡΓΙΟΣ Κ. ΣΕΜΠΕΚΟΣ	20
ΝΙΚΟΛΕΤΤΑ ΜΕΡΤΖΑΝΗ-ΤΖΑΝΕ	30

- **Ευχαριστούμε όλους τους απανταχού συμπατριώτες για την οικονομική ενίσχυσή τους.**
- **Για τις συνδρομές σας στο χωριό μπορείτε να απευθύνεστε στον κ. Σάκη Ανδρ. Χίλιο.**
- **Αριθμός τραπεζικού λογαριασμού του Συλλόγου:**

EUROBANK
Αριθμός Λογαριασμού:
0026.0281.76.0102098756
Αριθμός Λογαριασμού IBAN:
GR0202602810000760102098756

ΛΕΞΕΙΣ ΠΟΥ ΧΑΝΟΝΤΑΙ

(Συνέχεια από το προηγούμενο φύλλο)

Μεσάλα= Τραπεζομάντηλο φαγητού, Καδούλι= το βαρέλι, Γρούδια= μισοβρασμένα φαγητά, Λουμπούσι= το εσωτερικό του καλαμποκιού, Καφαντόι= τενεκές χειροποίητος στρογγυλός, Τσούγδω= τετραπέρατη γυναίκα, Μαλάζω= πιάνω, Ντεμέλα= το μαξιλάρι, Τουβαλίθι= πετσέτα προσώπου, Ταχινή και ταχιά= αυριανή-αύριο, Σκαλούνι= το πρώτο φαρδύ σκαλοπάτι, Φίλιαντρο= το πάνω μέρος του πηγαδιού, Σκαρίζω= βγάζω τα πρόβατα για βοσκή, Ρετίνα= ημίπαλτο, Φλίτσα= τα φύλλα καλαμποκιού, Ντρουμπούκι= σχηματισμένος καρπός καλαμποκιού, Τσιλάγρα= σταγόνα υγρού που τινάζεται, Ατσάγκλιγη= ακτένιστη, Ρουμπούτσουλα= τα σερνικάδια από τα κρεμμύδια, Κασκάνισμα= ταλαιπωρία.

Σ.Χ.

«ΕΠΙΤΑΛΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ»
ΚΩΔ.: 3999
Ιδιοκτήτης: Σύλλογος «ΑΛΦΕΙΟΣ»
Γραφεία: Πατησίων 4,
3ος όροφος - Αθήνα

Εκδότης: Σταύρος Φωτόπουλος
Γραφεία: Πατησίων 4, 3ος όρ. - Αθήνα
Τηλ.: 210 65 29 984

Ταμίας: **Βάσω Παυλοπούλου:♦**

Υπεύθυνος κατά νόμον:
Το Διοικ. Συμβούλιο

Τυπογραφείο: Μιχ. Ανδρίκου
Τηλ.: 210 52 20 987
E-mail: mataf@otenet.gr

♦ Ετήσιες συνδρομές:
Ιδιώτες Ευρώ 5,
Δήμοι-Κοινότητες-Εταιρείες Ευρώ 5

Οι συνδρομές να κατατίθενται στον τραπεζικό λογαριαμό του Συλλόγου. (Όχι με ταχυδρομική επιταγή)

Μεταφραστικές λεπτομέρειες

"Άλλως νοούμεν, άλλως ομιλούμεν, και άλλως γράφομεν" έλεγε ο κυρ-Αλέξανδρός μας – "και άλλως μεταφράζομεν", θα έπρεπε να συμπληρώσει κανείς. Ο φίλος μου όμως ο Αριστοτέλης ο οποίος εξακολουθεί να "χειρίζεται τον κάλαμον αντί να καλαμίζει χοίρους" έχει αντίρρηση, γι' αυτό όταν βρεθεί μπροστά σ' ένα άσπρο χαρτί σκέπτεται το δυσκολότερο: Να το γεμίσει. Και δεν σκέπτεται το ευκολότερο: Να το σκίσει. Έτσι λοιπόν όταν ανέλαβε την έκδοση ενός αναμνηστικού Λευκώματος με θέμα «Ελληνικα Μοναστήρια και Βυζαντινοί Ναοί» - παραγγελία κάποιας Τράπεζας – αποφάσισε να συντάξει ο ίδιος το προοίμιο, προκειμένου να γίνει κτήμα «εις αεί» ο λόγος του και η υπογραφή του(!). Μεταξύ των άλλων υπήρχε εκεί και η εξής φράση: «... Την ώρα που ο πιστός προσεύχεται σε κάποιαν άκρη του Ναού, ο Θεός κατεβαίνει και ο Άνθρωπος ανεβαίνει».

- Και όταν προσεύχεται σε ασανσέρ θα ανεβοκατεβαίνει, πρόσθεσα με σημασία.

- Ε, καλά τώρα, θα 'χει τρία πόδια η καρέκλα σου αν δεν κοροϊδέψεις. Εξάλλου πρόκειται για φράση του Βίκτωρος Ουγκώ και μην κοροϊδεύεις, μου υπενθύμισε ο Αριστοτέλης.

Ο καημένος ο Αριστοτέλης, περίμενε να του πω καμιά καλή κουβέντα για τις λογοτεχνικές του επιδόσεις κι εγώ τον αποπήρα.

– Δεν κοροϊδεύω τίποτα, απάντησα, ούτε εσένα αμφισβητώ για τις καλές σου προθέσεις, ούτε τον Βίκτωρα Ουγκώ γι' αυτά που ισχυρίζεται.

– Αλλά;

– Στη μετάφραση αναφέρομαι, στη διατύπωση, δεν μπορεί να είναι έτσι το πρωτότυπο.

– Και πώς είναι;

– Την ώρα που ο πιστός προσεύχεται σε κάποια άκρη του Ναού, δεν κατεβαίνει ο Θεός ούτε ανεβαίνει ο Άνθρωπος όπως λες, αλλά: **«ο Θεός κατέρχεται και ο Άνθρωπος ανυψώνεται»**. Έτσι τουλάχιστον αποκαθίσταται ο Βίκτωρ Ουγκώ, αλλά και το κύρος της φράσης.

Ευτυχώς που ο Αριστοτέλης, ο καλός μου φίλος κατάλαβε με την πρώτη, κι έτσι γλίτωσα από την ανάγκη να συνεχίσω με αισθητικά σπουδαιολογήματα και φιλοσοφικές τιράντες που επικαλούνται συνήθως οι πανεπιστημιακοί τριχοτόμοι της τρίχας με την ξύλινη και απρόσωπη γλώσσα, στο έρημο τοπίο της οποίας έχει πέσει ακρίδα και δεν φυτρώνει τίποτα. Διότι όπως πάντα έτσι και σήμερα, εκείνο που καταξιώνει την ανθρώπινη παρέμβαση δεν είναι η καταγραφή της πληροφόρησης αλλά ο χειρισμός της γλώσσας και οι δημιουργικές προεκτάσεις της. Ο Οδυσσέας «πολλών δ' ανθρώπων ίδενάστεα και νόον έγνω» για να ξεκινήσει μαζί με το δικό του ταξίδι και η δική μας περιπλάνηση.

Και για να γίνει "ο πλόος ωραίος".

ΤΖΙΜΗΣ ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΣ

Στον αφέντη απ-Δημήτρη

Αναγκάστηκα να μικρύνω αυτή την ξεθωριασμένη αλλά ενδιαφέρουσαφωτογραφία,για να φανεί κάπως πιο καθαρά. Βρισκόμαστεστο τέλος της 10ετίας του '60, περίπου. Η εικόνα του απ-Δημήτρη επιστρέφει στον άγιο Χαράλαμπο. Θα την είχαν κατεβάσειαπό το εκκλησάκι στη ρεματιά όταν πια ερειπωμένο, έπαψε να λειτουργεί. Πάντως μικρή τοπική γιορτή, πανηγύρι αποβραδίς στα Περιβόλια, πολλοί οι εορτάζοντες, αλλά τα μαγαζιά ανοιχτά. Σε πρώτο πλάνο οι ψάλτες Νάκης Λαμπρούλιας και Πάνος Μπλέσσας.Συμπορεύονται ο βαρύτονος ισοκράτης Δημητράκης Καραουλάνης, η αξέχαστη Κωστούλα του Μέλιου(Τραμπαρίφα) και λίγο πιό πίσω η επίσης μαυροφορεμένη Ανθή χα Ζώη Κότπα (μητέρα της Νίας). Την εικόνα υποβαστάζουν ο Δημητράκης Α. Κορομοκός και ο Πάνος Δημ. Κανάκης (πρόωρα πεθαμένοι και οι δύο). Επίσης διακρίνεται ο Γιάννης Λυμπερόπουλος με τον γραβατοφορεμένο άρα εορτάζοντα Δημητράκη. Ακολουθούν η Τασία Κουρή (του Καρακώστα) με μιά φίλη της, η Τούλα Γκοτσοπούλου, η Γιώτα του τρακατρίκα (με γυαλιά ηλίου), η Κούλα Ηλιοπούλου, η Νικολέτα Αν. Τσούρα (με την τσάντα αλαμπρατσέτο) και δύο άλλες γυναίκες που δεν ξεχωρίζουμε. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η παρέα στο πεζοδρόμιο του καφενείου:Νίκος Κόλβερης με συμπτώματα λουμπάκο, Γιάννος Οικονόμου (τιγανίτας), Διονυσάκης Κόλβερης και Κούλης Πολ. Νικολακόπουλος. Πιό δεξιάο μπαρμπα-Νίκος ο Σούφης ποιών το σημείο του σταυρού. Ο νεαρός στην είσοδο του παντοπωλείου αφών Μανώλη,θα μπορούσε να είναι ο Κωστάκης ο Γκούσκος ή ο Σάκης. Όλα αυτά σύμφωνα μετον στίχο «Στον αφέντη απ-Δημήτρη, το μικρό κεράκι αρκεί».- Ευγενική προσφορά Δημήτρη Χίλιου

(Β.Π.)

24 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 1821, ΜΑΧΗ ΤΗΣ ΑΓΟΥΛΙΝΙΤΣΑΣ

Η αποτυχία των Λαλαίων να καταλάβουν τον Πύργο, αύξησε την σημαντικά επιθετικότητά των προς τους εξεγερμένους. Όταν επέστρεψαν στο Λάλα ανασύνταξαν τις δυνάμεις τους και αποφάσισαν να ξανακτυπήσουν με πιο ενισχυμένες δυνάμεις. Στις 23 Απριλίου περίπου 2.000 Λαλαίοι και Γαστουναίοι Τούρκοι εκστράτευσαν από το Λάλα, συνοδευόμενοι και με επιταγμένους δια της βίας Χριστιανούς από τα γύρω χωριά, πάλι εναντίον Πύργου. Όταν έφθασαν εκεί τον βρήκαν τελείως εγκαταλειμμένο, από τους κατοίκους του. Περιφερόμενοι στην περιοχή του Πύργου, για λεηλασίες, έλαβαν μια πληροφορία, ότι η Μεθώνη και η Κορώνη (Μεσσηνιακά φρούρια), πολιορκούνται από τους Τριφυλίους επαναστάτες. Τότε αποφάσισαν να μεταβεί στα εκεί φρούρια ένα σώμα πολεμιστών αποτελούμενο από 400 άνδρες, με την βεβαιότητα ότι φθάνοντας εκεί θα διασκορπίζονταν οι πολιορκητές και θα λύονταν η πολιορκία των εν λόγο φρουρίων..

Φθάνοντας στην Αγουλινίτσα (σημ. Επιτάλιο Ηλείας), το οποίο βρισκόταν καθ' οδό προς την Μεσσηνία, αποφάσισαν να την καταστρέψουν ολοσχερώς. Ο Αλέξιος Μοσχούλας, οπλαρχηγός και επικεφαλής των Αγουλινιτσαίων, αντιλαμβανόμενος τον κίνδυνο, απευθύνθηκε στον Πρωτοσύγκελο της Μητρόπολης της Χριστιανουπόλεως, Αμβρόσιο Φραντζή, ο οποίος ήταν τοποτηρητής του Μητροπολίτη Γερμανού που από το πρώτο δεκαήμερο του Φεβρουαρίου 1821, βρισκόταν έγκλειστος ως όμηρος στις φυλακές της Τρίπολης. Ο Α. Μοσχούλας πληροφόρησε τον Α. Φραντζή για τον επικείμενο κίνδυνο από τους Λαλαίους και του πρότεινε να καταλάβουν την θέση Κλειδί, που ήταν πέρασμα προς την Μεσσηνία. Αυτή η θέση βρίσκεται κοντά στον Καϊάφα επί του δρόμου προς την Κυπαρισσία και ήταν μια φυσική θέση δύσβατος και παρείχε δυνατότητες άμυνας στους κατέχοντες αυτήν. Όπως αναφέρει ο Αμβρόσιος Φραντζής 1* μετά την ειδοποίησή του από τον Αλέξιο Μοσχούλα, για τα σχέδια κίνησης των Λαλαίων «...υποχρέωσε τον Δημήτριον Κινάν, και τον Αναγνώστην Ντόναν κατοίκους Κυπαρισσίας, οίτινες συνηνώθησαν ευθύς μετ' άλλων συμπολιτών των περίπου των 85, τους οποίους παραύτα εφοδιάσας με τα απαιτούμενα αναγκαία και με γράμματά του δια να συλλέξωσι και άλλους εκ του θέματος της Ζούρτσας της αυτής επαρχίας...» Αυτοί κατευθύνθηκαν στην θέση Κλειδί και κατέλαβαν τις θέσεις άμυνας. Συνολικά συγκεντρώθηκαν 367 πολεμιστές και άρχισαν εντατικά να κατασκευάζουν πρόχειρα οχυρωματικά έργα. Επειδή όμως οι περισσότεροι δεν είχαν λάβει ακόμα το «βάπτισμα του πυρός» και δεν γνώριζαν την πολεμική τέχνη, τρομοκρατούνταν 2* στην ιδέα ότι θ' αντιμετώπιζαν τους σκληροτράχηλους αιμοβόρους και ετοιμοπόλεμους Λαλαίους.

Ενώ όλα αυτά εξελισσόταν στο Κλειδί, την επόμενη ημέρα Κυριακή 24 Απριλίου, οι Λαλαίοι κατευθύνθηκαν προς την Αγουλινίτσα. Φθάνοντας εκεί βρήκαν σχεδόν το χωριό έρημο από τους κατοίκους του και προέβησαν σε λεηλασίες των έρημων σπιτιών. Όμως σε τέσσερα επιλεγμένα για άμυνα σπίτια, είχαν οχυρωθεί εξήντα Αγουλινιτσιώτες υπό τον Αλέξιο Μοσχούλα οπλαρχηγό και προεστό της Αγουλινίτσας επικεφαλής εξήντα 60 παλικαριών, μαζί του και ο Αναγνώστης Παπασταθόπουλος από τον Πύργο, οι αδελφοί Πέτρος και Γεώργιος Μήτζου, ο Διονύσιος Διάκος (ο επονομαζόμενος και «Ζορμπάς»), και οι αγωνιστές από την Αγουλινίτσα Βασίλειος Αποστολόπουλος, Παναγιώτης Βλάσης, Αντώνιος Βρισιώτης, Αναστάσιος Γιαννακόπουλος, Δημήτριος Γιαννόπουλος, Δημήτριος Κατζημπούμπας, Δημήτριος Κόκκινος, κ.α. Καθώς πλησίασαν οι Λαλαίοι, τους αντιμετώπιζαν με σθένος και ανδρεία. Από την πρώτη επίθεση έδειχνε ότι οι υπεράριθμοι Λαλαίοι πλησίαζαν προς την νίκη εκείνης της φοβερής και πεισματώδους μάχης. Κατά εκείνη την κρίσιμη στιγμή όπως αναφέρει ο Αμβρόσιος Φραντζής 3* ενώ είχαν απελπισθεί από τις απανωτές επιθέσεις και από την αδυναμία να τους αντιμετωπίσουν ακούσθηκαν από μακριά κραυγές και αλαλαγμοί Ελλήνων που ήλθαν προς βοήθειαν «...εκραύγασαν άπαντες "κτυπάτε αδέλφια, σεις που είσθε κλεισμένοι και ο Πρωτοσύγγελος έφθασε με 800" οι δε Λαλαίοι ακούσαντες τους μετά κραυγής λόγους αυτών άρχησαν να βαδίζωσι με βήματα οπισθοδρομήσεως...»

Η περιγραφή του Α. Φραντζή πρέπει να είναι αληθινή, διότι ήταν αυτόπτης μάρτυρας της μάχης, διαφέρει δε ολίγον από αυτή του Νικολάου Σπηλιάδη 4*. «...αλλά εν τούτοις επήλθον οι ογδοήκοντα Αρκάδιοι από το στενόν του Καϊάφα, και οι Λαλιώται τους εγνώρισαν από τον κρότον των τουφεκίων των, και ενόμισαν, ότι ήσαν πολλοί, και φοβηθέντες εδόθησαν εις φυγήν εν πολλή αταξία...».

Ακούγοντας ότι κατέφθασε βοήθεια, αυτοί που υπερασπίζονταν τα σπίτια της Αγουλινίτσας, πραγματοποίησαν έξοδο και συγχρόνως κατέβαιναν κι εκείνοι που βρίσκονταν στον λόφο και άρχισαν όλοι μαζί να καταδιώκουν τους Τούρκους. Αυτοί έντρομοι κατέφυγαν προς το μέρος του ποταμού Αλφειού.

Οι Έλληνες τους κατεδίωξαν και στο στενό, δε, με την ονομασία «Αϊ –Γιάννης», βόρεια της Αγουλινίτσας, και συνέλαβαν ζωντανούς δεκατρείς Τουρκαλβανούς, ενώ φόνευσαν 9. Από τους τελευταίους, δε, στην προσπάθειά τους να περάσουν το ποτάμι, σκοτώθηκαν ή πνίγηκαν, ακόμα 63. Από τους Έλληνες, φονεύθηκαν 7 και πληγώθηκαν 4 Αγουλινιτσαίοι, καθώς και ο φιλέλληνας Γάλλος αξιωματικός Μιτενζακούρ, ενώ πολλά λάφυρα όπως όπλα, πυρομαχικά, άλογα και σημαίες περιήλθαν στα χέρια των Ελλήνων.

Η μεγάλη νίκη επιτεύχθηκε και με τη βοήθεια του Αμβρόσιου Φραντζή, και των εκ Κυπαρισσίας οπλαρχηγών Δημητρίου Κινά, Αναγνώστη Ντονά και Ιωάννη Κολίρη, οι οποίοι ειδοποιηθέντες από τον Σπήλιο Μοσχούλα, αδελφό του Αλέξη Μοσχούλα, και τον Γ. Παπαζαφειρόπουλο, έσπευσαν εκεί δια μέσω της λίμνης με μονόξυλα.

Ο ήρωας Αλέξης Μοσχούλας μαζί με τους υπόλοιπους μαχητές (Πυργαίους, Αγουλινιτσιώτες και Τριφύλιους) έφερε και παρέδωσε στον Αμβρόσιο Φραντζή τα κεφάλια 9 Τούρκων σκοτωμένων, ο οποίος τον ευχαρίστησε για την ανδρεία που έδειξε και ως δώρο του έδωσε 5* «...20 μπεσιλίκια Τουρκικά, (γρόσια 100, τάλληρα δίστηλα 18) προς τους αγαγόντας τας κεφαλάς των Λαλαίων...»

Λόγω αντίθεσης του Λυκούργου Κρεστενίτη με τον Νικόλαο Σπηλιάδη 6* αυτή την περιγραφή του Ν. Σπηλιάδη αντικρούει ο Λ. Κρεστενίτης, ο οποίος περιγράφει την μάχη διαφορετικά.

«...Άλλ' οι εν Κλειδίω στρατοπεδεύοντες Αναγνώστης Παπασταθόπουλος, Πέτρος Μήτσου, και Λυκούργος Κρεσταινίτης έχοντες υπό την οδηγίαν των περίπου 70 (οι οποίοι μετέβησαν εκείθεν, και μετεκάλεσαν τον πρωτοσύγγελον Αμβρόσιον, δια να προφυλάξωσι την θέσιν αυτήν, να μην διέλθουν οι Λαλαίοι εις Αρκαδίαν, όστις ήλθε περίπου των 30 ενόπλων Αρκαδοφιλιατρινών και άλλων χωρικών Αρκάδων έως 40 υπό την οδηγίαν του Δημητρίου Κινά και Γ. Δούφα), άμα έμαθον ότι οι Τούρκοι μέλλουν να έλθουν εις Αγουλινίτσαν, εισηκούσθησαν με τον αρχηγόν Αγουλινιτσάιων, Αλέξιον Μοσχούλαν κατοικούντα μετά των συγχωρίων του εντός των εν τη λίμνη νησιδίων. Και ο μεν Αλέξιος Μοσχούλας μεθ' εβδομήκοντα Αγουλινιτσαίων ωχυρώθησαν εις οικίας εν Αγουλινίτση, οι δε Τούρκοι ήλθον τω όντι εις Αγουλινίτσαν, εκτυπήθησαν από τους εν ταις οικίαις, επολιόρκησαν αυτούς και ήρχησαν και καίουν και λαφυραγωγούν τα εν ταις άλλας οικίαις. Περί την μεσημβρίαν αυτής της ημέρας ο Σπήλιος Μοσχούλας αδελφός του πολιορκουμένου Αλεξίου και ο Γ. Παπαζαφειρόπουλος υπήγον εις Κλειδί με πλοιάρια και έδωκαν των στρατοπεδευόντων εκείθε την είδησιν, ότι δηλαδή γίνεται πόλεμος εις Αγουλινίτσαν, ο οποίος δεν ηκούετο δια την πολλήν υπάρχουσαν ζέστην, τότε οι ευρεθέντες εκεί, αφήσαντες μόνον τον Πρωτοσύγγελον, ως μη δυνάμενον να παρακολουθήση έπαυσαν να τρώγουν και αφήσαντες το στρατόπεδον των με τα αναγκαία των έτρεξαν εις τον τόπον του πολέμου, φθάσαντες εις τον λόφον άνω της Αγουλινίτζας ονομαζόμενον Δάρδιτζαν εύρον τρεις Τούρκους φυλάττοντας σκοπούς, και οι οποίοι αντιτουφεκίσαντες εφώναξαν Αλβανιστί: «Τούρκ, έρδε Μανιάτμπεη με Μανιάτενε ίκινι.» (δηλαδή «Τούρκοι ήλθεν ο ηγεμών της Μάνης, με τους Μανιάτες φεύγετε») εσυμπέραναν δε ότι ήτον Μανιάται, διότι οι Φιλιατροαρκαδινοί εφόρουν βρακιά μαύρα (τουμάνια) ως εφόρουν οι Μανιάται, και είχον δύο σημαίας με κόκκινον πανί. Τότε λοιπόν οι Τούρκοι κατακυριευμένοι υπό πανικού, φόβου εδόθησαν ατάκτως εις φυγήν εκ των ελθόντων δε από το Κλειδίον εις βοήθειαν των πολιορκημένων, οι μεν κατέλαβαν το στενόν Αγιάννης, δι' ού διέβαινον οι Τούρκοι, εις την πεδιάδα της Βολάντζης και ετουφέκιζαν τους Τούρκους, διαβαίνοντας δρομαίως. Εξήλθον δε οι πολιορκούμενοι και τω όντι συνέλαβον οι Έλληνες ζώντας 13 Τούρκους φονεύσαντες και ολίγους. Συνέλαβον δε και έναν Βολαντζιώτην χριστιανόν φέροντα το σήμαντρον της εκκλησίας της Αγουλινίτσης Κούτην ονομαζόμενον πληγωμένον. Αυτή είναι η αληθής περιγραφή του εν Αγουλινίτση πολέμου κατά τας 24 Απριλίου εκ του οποίου την επιούσαν έγεινε στρατόπεδον εις Βολάντζαν από χίλιους, συνελθόντων όλων των ευρισκομένων εις Σκαφιδίαν και αλλαχού μη προσκυνημένων Ελλήνων, αφότου ήρχησαν και όλοι οι Χριστιανοί των μερών εκείνων να λάβουν προθύμως τα όπλα...» στην συνέχεια αναφέρει, ότι είναι «...άξιον γέλωτος...» ότι οι Λαλιώτες εγνώρισαν τους Αρκάδες από τον κρότον των όπλων τους.

Οι Λαλαίοι μετά από την δεύτερη συνεχόμενη αποτυχία τους επέστρεψαν στο Λάλα, αφού πρώτα πέρασαν από αρκετά χωριά της επαρχίας Φαναρίου, όπου τα λεηλάτησαν και τα πυρπόλησαν. Για την αντιμετώπισή τους κινήθηκε ο Τζανέτος Χριστόπουλος με τους Φαναρίτες, ο οποίος κατέλαβε «...περί τον Αλφειόν ποταμόν χωρίον Μεμίσια και εφύλαττε μη περάσωσι πάλιν εις την επαρχίαν εκείνην...» 7*

Κατά τα τέλη Απριλίου οι Λαλαίοι πέρασαν στην απέναντι όχθη του Αλφειού κοντά στα Άσπρα Σπίτια. Από εκεί έστειλαν μερικούς Χριστιανούς μεταμφιεσμένους σε Τούρκους να διαπιστώσουν, εάν φυλάσσονται εκείνα τα μέρη της Ολυμπίας. Όταν διαπίστωσαν ότι οι Ολύμπιοι εφύλασσαν τα χωριά τους επέστρεψαν στο Λάλα.

Ορέ! Το μάθατε τι έγινε μες την Αγουλινίτσα,
χίλιοι Λαλαίοι πλάκωσαν χίλιοι καβαλαραίοι.
Μπροστά παγένει ο Μουσταφάς και πίσω ο Σαήτης
και παρά πίσω λεμπεσουριά χίλιοι αρβανίτες.
Ορέ! Αλέξης σαν το 'μαθε, τ' ασκέρι του συνάζει
μες το Κλειδί επιάσανε τους τούρκους καρτερούνε.
κι οι τούρκοι πισωστρίψανε για την Αγουλινίτσα.
Βρίσκουν τα σπίτια τους κλειστά, κλειστά αρματωμένα
Ορέ! Κι ο Μοσχούλας φώναξε, ψιλή φωνή τους βάνει.
-Σαήτη απάνου κόπιασε να φάτε και να πιούτε.
Μια μπαταριά τους έριξε, και φόνευσε καμπόσους.

Καταγραφή: **Ηλίας Τουτούνης**

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1* Φραντζής Αμβρόσιος, Επιτομή της Ιστορίας της Αναγεννηθείσης Ελλάδος, τομ. Αæ, σελ. 412, Εν Αθήναις 1839.

2* Την Τρίτη ημέρα από την άφιξή τους στο Κλειδί, με γράμματα ειδοποίησαν τον Αμβρόσιο Φραντζή ότι οι Λαλαίοι έφτασαν στην Αγουλινίτσα και επειδή υποπτεύονταν ότι οι Αγουλινιτσιώτες στον επερχόμενο κίνδυνο θα δειλίαζαν και θα έφευγαν χωρίς να υπερασπίσουν τον τόπο τους ένα μέρος από τους Τριφύλιους που είχαν καταλάβει την θέση Κλειδί δείλιασαν και σκόπευαν όταν βρουν ευκαιρία να δραπετεύσουν. Ο Αμβρόσιος Φραντζής αντιλαμβανόμενος τον ηθικό που επικρατούσε εκεί απέστειλε αμέσως μια επιστολή «..να μένωσι γενναίοι και σταθεροί, και ότι προ της Ανατολής του ηλίου θέλει προφθάσει ο ίδιος προς βοήθειαν των με 500. Γράφοντας ψέματα διότι μέχρι εκείνη την στιγμή δεν είχε συνάξει ούτε τριάντα πολεμιστές.

Φραντζής Αμβρόσιος, Επιτομή της Ιστορίας της Αναγεννηθείσης Ελλάδος, τομ. Αæ, σελ. 414, Εν Αθήναις 1839.

3* Φραντζής Αμβρόσιος, Επιτομή της Ιστορίας της Αναγεννηθείσης Ελλάδος, τομ. Αæ, σελ. 415, Εν Αθήναις 1839.

4* Σπηλιάδης Νικόλαος, Σχεδίασμα Απομνημονευμάτων, Έκδοσις Γ.Α.Κ., Εις τα Περιεχόμενα των Γ.Α.Κ. τομ. 13, σελ. 77, Αθήναι 1974

5* Φραντζής Αμβρόσιος, Επιτομή της Ιστορίας της Αναγεννηθείσης Ελλάδος, τομ. Αæ, σελ. 415, Εν Αθήναις 1839.

6* Σπηλιάδης Νικόλαος, Σχεδίασμα Απομνημονευμάτων, Έκδοσις Γ.Α.Κ., Εις τα Περιεχόμενα των Γ.Α.Κ. τομ. 13, σελ. 77, Αθήναι 1974.

7* Σπηλιάδης Νικόλαος, Σχεδίασμα Απομνημονευμάτων, Έκδοσις Γ.Α.Κ., Εις τα Περιεχόμενα των Γ.Α.Κ. τομ. 13, σελ. 78, Αθήναι 1974.

Διόρθωση κειμένου

Στο δημοσιευμένο στο προηγούμενο φύλλο κείμενο του συνεργάτη μας κ. Διον.Πανταζόπουλου, σχετικά με την μεταφορά καλαμποκιού κατά τους χρόνους της Ελληνικής Επανάστασης, αναγράφεται εκ παραδρομής ως ημερομηνία υπογραφής του ναυλοσυμφώνου η 23η Δεκεμβρίου 1929. Το έτος φυσικά, είναι το 1829.

ΠΩΛΟΥΝΤΑΙ Στο Επιτάλιο
– Λιοστάσι με 130 ρίζες ελιές βουνίσιες.
– Χωράφι 10 στρεμμάτων.
–Οικόπεδο 700 m2.
Πληροφορίες στο τηλ. 6974500398

Οι πτιημένοι

Μνήμη Κωστάκη Γ. Καρτάλου (χατζή)

Έφτασα στο χωριό ενώ δεν είχαν ακόμα καταλαγιάσει στα καφενεία οι περισπούδαστες εκλογικές αναλύσεις, που θα κρατήσουν ως τις επόμενες εκλογές. Ο Ρασκόλνικοφ δεν ήρθε. Δεν ήθελε να έρθει. Άρχισε τις δικιολογίες, ενώ το ξέραμε καλά και οι δύο. Το σπίτι ακατοίκητο, μισογκρεμισμένο. Το σπίτι σε ξένα χέρια. Το χοντρό κλειδί του σπιτιού και η παλιά δίφυλλη πόρτα, που σκέπαζε με τις φτερούγες της τα παιδικά σου όνειρα. Και η ξύλινη σκάλα, που γνώριζες το βήμα καθενός από το τρίξιμό της και την κατέβαζες με δύο σάλτα.

Ήταν λοιπόν Νοέμβρης. Ένα απόγευμα μουντό, λυπημένο. Η γειτονιά έλειπε. Ούτ' ένας ίσκιος να μεριάσει το κουρτινάκι, να γείρει άσκοπα στο παραθύρι. Στάθηκα λίγο στην αυλή που παίζαμε τον κλίτσικα. Ολόκληρος ο κόσμος χαραγμένος εκεί. Στις χαραμάδες που άφηνε ένα κούφωμα αλουμινίου, είδα τις απειλητικές αστραπές μιάς τηλεόρασης. Πέρασε ο Θανάσης, βλοσυρός και μονοκόματος. Κοντοστάθηκε, έβγαλε το κινητό για κάποια συνεννόηση. Δε μίλησε. Θα με πέρασε για ξένο, σκέφτηκα. Το βήμα του ακουγόταν ξερό στο δρόμο. Δρασκέλισα τις νωπές μολόχες που σκέπαζαν τη γράνα και βρέθηκα πίσω στον κήπο, που τώρα έχουν πνίξει οι νερατζιές και τα βάτα. Από δω η θέα αποκαλύπτει την ιδιωτική πλευρά του βίου. Ένα άδειο σώβρακο απλωμένο στο σύρμα. Η γλάστρα με τα μυριστικά, ξεχασμένη από το καλοκαίρι. Κάτι κουβέντες στο θερμοκήπιο, μισοφαγωμένες.

Και ένιωσα μέσα στο κεφάλι μου, όπως σε φωτογραφικό θάλαμο, τη μαυρίλα χιλιάδων μέτρων αρνητικού, σκεπασμένων με αλλεπάλληλα στρώματα «πραγματικότητας». Άναψα την κόκκινη λάμπα και μπήκα να δώ. Καθώς σκοτεινιάζει, πλησιάζει ο άλλος σκυφτός να παραδώσει τα κλειδιά του μαγαζιού.

- Βρε τρόμπα του λέω, εδώ πρόκειται για χρηματιστήριο! Έτσι το κλείνεις και απολύεις το προσωπικό;

- Κάνε δουλειά σου εσύ, τα πισινά σακούλια να τηράς.

Τότε από την ομίχλη του παρελθόντος αναδύεται απαλά-απαλά με γραβάτα (ατσάκιγος), ένας φίλος από καιρό πεθαμένος. Ο Νίκος ο Κρανίτης. Είχε πια ξεχάσει τ' όνομά του. Ήταν σκυμένος να διαλέγει διάφορα έγγραφα με μεγάλη φυσικότητα, αν και στα χέρια του όσο επέτρεπαν να δω τα μανικέτια, παρατήρησα κάτι σημάδια που μου κίνησαν την περιέργεια. Τίποτα εγκαύματα του κάτω κόσμου σκέφτηκα, αλλά δε ρώτησα. Αφού έψαξε με προσοχή, σήκωσε το κεφάλι:

- Ορίστε! Εδώ έχω στοιχεία άκρως επιβαρυντικά. Και άρχισε να μετράει ένα σωρό ερημιές μέσα στα ερείπια της καθημερινότητας.

–- Έχω ράμματα και για τη γούνα σου, συμπλήρωσε και το μάτι του γυάλισε.

Σταμάτησε λίγο να πάρει ανάσα. Κάποιος έσπευσε να του προσφέρει οξυγόνο με την κάνουλα και άρχισε να του αναπτύσσει κάτι άκαιρες ιατρικές θεωρίες, για τις οποίες ο Νίκος για πρώτη φορά έδειξε πλήρη αδιαφορία. Αυτό με παραξένεψε. Ύστερα με αργές επίσημες κινήσεις έβγαλε από το χαρτοφύλακα μιά παιδική φωτογραφία, την οποία υπέβαλε στην κρίση μας. Εδώ δε χωρά καμμιά αμφιβολία. Ο εικονιζόμενος έφερε στην πλάτη ένα λουλουδάτο τραπεζομάντηλο της μάνας του, στερεωμένο μπροστά στο θώρακα μάλλον με καρφίτσα. Αν και το ύφος του δεν είχε καμιά επιτήδευση, οι κινήσεις έδειχναν παιδική συστολή και έμφυτη ευγένεια, εντούτοις στο σημείο αυτό ο Νίκος επέστησε την προσοχή μας, το φιλμ είχε πάρει φως, ώστε ήταν επισφαλής η συναγωγή οριστικών συμπερασμάτων. Μιά αξίνα, είδος σήμαντρο, ήταν κρεμασμένη από τη συκιά. Τότε ο άνθρωπος με το φελώνιο, συμπαραστατούμενος προφανώς από άλλους φιλέορτους, προχώρησε σε μιά πόρτα στολισμένη με πολύχρωμα λαμπιόνια και χάθηκε στο σκοτάδι. Σε λίγο ξαναβγήκε να πάρει τσιγάρα. Ο Δήμος (εν γένει) τσακίστηκε να τον εξυπηρετήσει:

– Μάλιστα κ. δήμαρχε! Crown Royal; Ασφαλώς. Για τους καλούς πελάτες; Τι λόγος...

Εδώ που τα λέμε κάτι ακόμα του σφύριξε στ' αυτί υπό άκραν εχεμύθειαν, το οποίον όμως ο κομιστής μάς είχε απαγορεύσει ρητώς ν' ακούσουμε. Μα τι λόγος!

Τα φώτα χαμηλώνουν ξανά. Ένα ταξίδι στην Αθήνα με το τρένο. Στο σταθμό του Πύργου ανεβαίνει η Μαριέτα, αλαφιασμένο ελάφι. Τη βοηθάω πρόθυμα να ταχτοποιηθεί. Κάθεται απέναντί μου, μ' ένα μαύρο μπερέ στα ξανθά της μαλλιά. Καθώς αναπνέει λαχανιασμένη, εγώ παρατηρώ τα δυό στρογγυλά πορτοκάλια που κρύβει στον κόρφο κάτω από το πράσινο μπλουζάκι. Ανεβοκατεβαίνουν ρυθμικά με την αναπνοή της. Τα χέρια της είναι λεπτά και εύθραυστα, σα να κρατά κάτι πολύτιμο. Δεν ξέρει τι να πει.

– Βάναυσε... μου λέει.

Ενώ συμβαίνουν αυτά, ο Νίκος έχοντας το ένα αυτί τεντωμένο σα λαγός μπας και αρπάξει κανένα καρότο, εξακολουθεί να κουνάει τη φτέρη. Έπρεπε να του είχα κόψει το βήχα από την αρχή. Ποιός ξέρει τι έχουμε ακόμα να δούμε.

– Τι'ναι αυτά ρε, του λέω. Να αυτά εδώ τα ξεθωριασμένα σχέδια, σα να πέρασε από πάνω τους ο οδοστρωτήρας της «πραγματικότητας». Έτσι δεν είναι;

Δεν έλαβα απάντηση. Στα βουρκωμένα μάτια της Μαριέτας είδα τη μοναξιά σε χιλιάδες κρυστάλλους θρυματισμένης σιωπής. Τόχω δει πολλές φορές αυτό το βλέμα. Σε μάτια ορφανεμένα. Στα καφενεία με το τελευταίο τσιγάρο. Παντού η ίδια αίσθηση ήττας. Σε περονιάζει από παντού σαν υγρασία.

Αργά το βράδυ και ενώ η αγορά έκλεινε, πήγαμε για φαγητό στη Βωλάντζα. Ο Τάκης είχε αφήσει ειδοποίηση. Θα προσπαθήσει να σας βρει στο μαγαζί, είπε η γυναίκα του στο τηλέφωνο. Είναι κυριολεκτικά πνιγμένος αυτό τον καιρό, είπε, ελπίζουμε να μη φύγεις χωρίς να σε δούμε... Τώρα στο αυτοκίνητο, αφού έγιναν οι σχετικές φιλοφρονήσεις, έπρεπε να καθήσουμε έτσι ώστε να βολέψουμε ένα δήμαρχο και έναν πρόεδρο. Ο Μπάμπης ανένδοτος, το ίδιο και ο άλλος με τα κλειδιά του μαγαζιού. Έρχεται ο Γιάννης να με χαιρετήσει. Θα σκύψει πρώτα στο παράθυρο να κόψει κίνηση.

– Γιάννη, του λέω εμπιστευτικά, έλα για την παρέα. Τι βλέπεις, σε παίρνει;

– Αν και εγώ έχω φάει, λέει αυτός ενοχλημένος.

Ο Κωστάκης στο μπροστινό κάθισμα, κατάφερε να ξηλώσει ολόκληρο το τζάμι προκειμένου να απολαύσει τη φύση εκ του συστάδην. Είχε βρέξει. Πυκνή βλάστηση έκλεινε το δρόμο. Το φεγγάρι ολόσωμο κόβει ένα μακροβούτι στα νερά του Αλφειού. Κάπου λάλησε ένα κοκόρι. Το χωριό μυρηκάζει ήσυχα τις έγνοιες του. Η σιωπή κυριεύει τα κυπαρίσια.

Λένε ότι στο ταβερνάκι κοντά στις όχθες με τους ευκαλύπτους, που ήταν παλιά ο σταθμός του τρένου, τώρα «φυλάει». Πραγματικά η νυχτερινή αμαξοστοιχία πέρασε με βουή χωρίς να κόψει ταχύτητα. Τα βαγόνια άδεια μ' ένα φως άρρωστο, σκοτωμένο. Σ' ένα παράθυρο ανοιχτό νάσου ο Κρανίτης όρθιος, με τιράντες. Ο αέρας της νύχτας έπαιρνε τα λιγοστά μαλλιά του. Σήκωσε το χέρι να φωνάξει, κάτι να πει. Δεν ακούστηκε άχνα.

Μπήκα στο μαγαζί απορροφημένος από τα καθέκαστα, ενώ οι άλλοι αδημονούσαν να δώσουν παραγγελία. Φαίνεται δεν είχαν πάρει είδηση τίποτα. Προσποιήθηκα πως έμεινα πίσω για σωματική μου ανάγκη. Στο τζάκι έκαιγαν λιόξυλα. Μύρισε καπνός αναθρώσκων. Μύρισε καραβοκύρης με χαμαλίκα και λερή λινάτσα. Φρέσκο λιοκόκκι, δαδί και κάρβουνο. Μύρισε πορτοκάλι με το σουγιά, χαλβάς του κουταλιού με κανέλλα και μύγδαλο, και το ματσάκι τα μανουσάκια. Το κατάστημα μετά την αναστάτωση που προκάλεσε η παράωρη άφιξη τόσων επισήμων, εδέησε να απαγγείλει τα συνήθη εδέσματα απνευστί. Δυότρεις θαμώνες (παλαιοί συμμαθητές) σηκώθηκαν με τη σειρά να συγχαρούν το νέο δήμαρχο και επί τη ευκαιρία άρχισαν να του αναπτύσσουν διεξοδικώς κάτι εύλογα αιτήματα, για τα οποία αυτός έδειξε ζωηρό ενδιαφέρον και υποσχέθηκε άμεση λύση. Κέρασα στα ποτήρια κρασί και ανέλαβα να κάνω την πρόποση όπως απαιτούν οι περιστάσεις, αλλά διαπιστώνω ότι έλλειπε ο Τάκης. Εν πάση περιπτώσει, έπιασα το ποτήρι και ευχήθηκα.

- Στην υγειά σου δήμαρχε των νττημένων, είπα... Και πρόσθεσα μερικά ακόμα εύκολα λόγια.

Βάσος Πουλόπουλος

ΗΛΕΙΑ: ΠΑΡΟΝ ΚΑΙ ΜΕΛΛΟΝ

Μην αμελήσετε.
Πάρτε μαζί σας νερό.
Το μέλλον μας θα έχει πολύ ξηρασία.
Μιχάλης Κατσαρός"

Η κατάσταση είναι πραγματικά ζοφερή. Ο νομός είναι στις τελευταίες θέσεις των πάσης φύσεως κατατάξεων, είτε ελληνικών, είτε ευρωπαϊκών. 49ος (στους 51), στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ, 50ος στις κατά κεφαλήν καταθέσεις αποταμίευσης, 41ος στο δηλωθέν φορολογικό εισόδημα, τελευταίος νομός στην Ευρώπη σε ΜΑΔ, δηλ. σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, συν τα υψηλότερα του μέσου όρου ποσοστά ανεργίας.

Και όλα αυτά σε έναν τόπο σπουδαίου φυσικού κάλλους και πολιτιστικού πλούτου, που δυστυχώς παραμένει σε πρωτογονικά επίπεδα χωρίς να υφίσταται ουδεμία πιθανότητα αξιοποίησης. Τα αρχαία τοπωνύμια της Κυλλήνης και του Καϊάφα, το δρυοδάσος της Φολόης, το Εθνικό Πάρκο Υγροτόπων Κοτυχίου – Στροφυλιάς, οι Θίνες Βαρθολομιού, οι παραδοσιακοί οικισμοί της Δίβρης και της Ανδρίτσαινας κ.α.

2 από τα 17 Μνημεία Παγκόσμιας Κληρονομιάς που έχει αναδείξει η UNESCO στη χώρα μας, φιλοξενούνται στην Ηλεία:ο αρχαιολογικός χώρος της Αρχαίας Ολυμπίας και οι Βάσσες, όπου ο ναός του Επικουρείου Απόλλωνος.

Η γεωργία παραμένει βασική πηγή βιοπορισμού των κατοίκων, καθώς το γεωφυσικό υπόβαθρο είναι εξαιρετικά πλούσιο. Εύφορο έδαφος, πλούσιος υδροφόρος ορίζοντας, άριστο κλίμα. Οι υποδομές για την εκτέλεση της συγκεκριμένης απασχόλησης είναι αρκετά εκσυγχρονισμένες και τα κεφάλαια που έχουν επενδυθεί στέκονται σε ικανοποιητικά επίπεδα. Πλην όμως, η περαιτέρω ισχυροποίηση της θέσης του τομέα σκοντάφτει στην αποσπασματική και ελλειμματική επικουρία που δέχεται από τον δευτερογενή τέτοιο, καθώς η μεταποίηση και εμπορία των προϊόντων ασκείται από μικρές και ολίγες επιχειρήσεις, κυρίως οικογενειακού τύπου, ουσιαστικά δηλαδή αδιάφορων σε σχέση με την προσφορά στο συνολικό εισόδημα και την απασχόληση των κατοίκων του νομού. Ως συνέπεια βέβαια, της διαχρονικής αδιαφορίας των ελληνικών κυβερνήσεων να συμμετέχουν στην προσπάθεια της ανάδειξης του πρωτογενούς τομέα, ως κύριας πηγής ανάπτυξης και προόδου της χώρας.

Στο άλλο κομμάτι, αυτό του τουρισμού και των υπηρεσιών, πράγματι κι εδώ υπάρχει σοβαρό -και το ίδιο μη ανεπτυγμένο- υπόβαθρο, που φαντάζει ως πανάκεια, αν αξιοποιηθεί, στα μεγάλα προβλήματα ανάπτυξης της περιοχής. Υπάρχουν αρχαιολογικοί τόποι, θέατρα, ανασκαφές (Αρχαία Ήλιδα), ενετικά και βυζαντινά ευρήματα (Κάστρο Χλεμούτσι), Ρωμαϊκών περιόδων, νεοκλασικά, ιστορικές Μονές (Βλαχερνών, Κρεμαστής κλπ), κα… Όσον αφορά τις υπηρεσίες, αυτές κυρίως εντοπίζονται στον τομέα της εστίασης και της ξενοδοχειακής απασχόλησης, όπου προσφέρονται και οι περισσότερες θέσεις εργασίας. Το 2016, ο νομός προσέφερε 81 ξενοδοχεία και ομοειδή καταλύματα με 8.092 κλίνες, και μάλιστα με ηχηρά ονόματα του κλάδου να έχουν επιλέξει την περιοχή για να επενδύσουν στον τουρισμό.

Υπάρχει ακόμη ο ιαματικός τουρισμός που θα μπορούσε να συνεισφέρει στην αύξηση του τοπικού ΑΕΠ (Καϊάφας, Κυλλήνη), ο θρησκευτικός τέτοιος (Σεπετό, κλπ) καθώς και ο κυνηγετικός-φυσιολατρικός, εάν και όποτε ευοδωθεί ο από πολλών ετών συζητούμενος επαναπλημμυρισμός της Λίμνης Μουριάς (μέρους).

Ο νομός έχασε την ευκαιρία μερικής αξιοποίησης της σπουδαίας του κληρονομιάς κυρίως δυο κρίσιμες χρονολογίες. Το 2004, όταν κατά την διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων δεν υπήρξε σχεδόν καμία παρέμβαση στις αρχαιολογικές μας υποδομές, με εξαίρεση κάποια μικρο-έργα συντήρησης των Μουσείων και μια οδική παράκαμψη η οποία δεν έχει ακόμη ολοκληρωθεί και το 2007, όταν οι πυρκαγιές στην ευρύτερη περιοχή του Δήμου Ζαχάρως άφησαν πίσω τους –πλην των νεκρών- γιγάντιες καταστροφές σε υλικά και υποδομές, σε φυσικό πλούτο και σε καλλιεργήσιμες εκτάσεις (ελαιοστάσια).

Τέλος, τα οποιαδήποτε κρατικά κονδύλια είτε μέσω κοινοτικών προγραμμάτων (Κοινοτικά Πλαίσια Στήριξης, ΕΣΠΑ κλπ) είτε μέσω προγραμματισμών τεχνικών έργων από την Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος, υπήρξαν διαχρονικά εξαιρετικά ετεροβαρή εις βάρος του τόπου, καθώς ακόμη και εθνικά τοποθετημένα έργα (Ολυμπία οδός), εν καιρώ απεντάχθησαν.

Πώς μπορεί να αναπτυχθεί μια περιοχή με τόσες βασικές ελλείψεις σε υποδομές; Ο νομός δεν έχει καθόλου σύγχρονο οδικό δίκτυο. Ούτε εθνική οδό που να την συνδέει με τα κέντρα όπου διαμετακομίζεται το εμπόρευμα,, προς Πάτρα, Αθήνα, Καλαμάτα, ούτε εσωτερική οδική σύνθεση ταχείας ή ημιταχείας κυκλοφορίας. Από τον Πύργο για να πας στην Ανδρίτσαινα, χρειάζεσαι τουλάχιστον 1μιση ώρα. Τον χειμώνα, περισσότερο. Δεν έχει τρένο. Δεν έχει αεροπλάνο. Δεν έχει (εμπορικό) λιμάνι. Για την μεταποίηση και την επεξεργασία, αλλά και για την ανάπτυξη της βιοτεχνίας και της χαμηλής -έστω- κλίμακας βιομηχανίας χρειάζεται οπωσδήποτε ένα βιομηχανικό ή επιχειρησιακό πάρκο. Δεν υπάρχει. Πώς θα μεταφέρει ο κτηνοτρόφος του Γουμέρου ή του Σιμόπουλου το κρέας και το γάλα στον κρεοπώλη ή στην γαλακτοβιομηχανία στην Αθήνα; Ίσως με τηλεμεταφορά. Γιατί δρόμο, δεν έχει.

Κατά τη γνώμη μου, ο νομός έχει περιθωριοποιηθεί σκόπιμα υπέρ των άλλων δύο όμορων. Της Αχαΐας και της Μεσσηνίας. Και, ναι, όσο απλοϊκή κι αν μοιάζει αυτή η ανάλυση, είναι αποτέλεσμα της χρόνιας απραξίας του πολιτικού δυναμικού της περιοχής, το οποίο ουδέποτε κατόρθωσε να αναδειχθεί στο ύψος των περιστάσεων. Η πιο δύσκολη απάντηση που θα μπορούσε ποτέ να δοθεί από όλους αυτούς, θα ήταν στην ερώτηση «τι έκανες εσύ για τον τόπο σου;». Σπάνια όμως τους γίνονται τέτοιες ενοχλητικές ερωτήσεις.

Εν κατακλείδι, πώς βγαίνει κανείς από τέτοιες σκοτεινές ατραπούς; Η μοίρα της Ηλείας, νομίζω πως είναι συνυφασμένη με όλα αυτά που ανέφερα παραπάνω. Η ανάπτυξη του τουρισμού, της πρωτογενούς παραγωγής και η εστίαση στο φυσικό κάλλος ως ελκυστικό δέλεαρ για την προσέλκυση επενδύσεων, θα απογειώσει την υγιή επιχειρηματικότητα και θα δημιουργήσει τις συνθήκες της προσδοκώμενης ευημερίας. Φυσικά, όταν αποφασιστεί να παρασχεθούν οι απαραίτητες υποδομές που πάνω τους θα βασιστεί το όλο εγχείρημα. Δρόμοι ένθεν και ένθεν, ταχείες κυκλοφορίες, διακίνηση των εμπορευμάτων, ξεκόλλημα από τις κακές συνήθειες του παρελθόντος Ολύμπια, Ερμής, μουσακάς, συρτάκι, σύγχρονες υπηρεσίες όπως οι διεθνείς πρακτικές πλέον επιβάλλουν, ομονόηση των ανθρώπων που παίζουν πιο καίριο ρόλο στην λήψη των αποφάσεων, άμβλυνση των πολιτικών ελιτισμών, αγωγή, παιδεία, πίστη στην ανάνηψη. Φυσικά και δείχνουν ουτοπικά όλα αυτά. Δεν έγινε τίποτα πενήντα χρόνια, θα γίνει τώρα; Γιατί όχι; Τουλάχιστον τώρα, γνωρίζουμε την αιτία της νόσου. Μένει η κατάλληλη θεραπεία.

Επιτάλιο 16 Νοε 2018

Βασίλης Τσαγκρής

Τοπικα Νεα

ΤΟ ΕΠΙΤΑΛΙΟ ΣΗΜΕΡΑ

Η όλη κατάσταση στο χωριό είναι αποκαρδιωτική. Τα μαγαζιά μειώνονται, ο κόσμος λιγοστεύει, το χωριό ερημώνει, φαινόμενο που ακολουθεί όλα σχεδόν τα χωριά. Από την μια η οικονομική κατάσταση και από την άλλη η υπογεννητικότητα επηρεάζουν άμεσα τον πληθυσμό μας. Η γειτνίαση με την πρωτεύουσα του νομού τον Πύργο είναι το μόνο θετικό στοιχείο, αν και αυτό αμφισβητείται.

Ένα ιστορικό μπακάλικο, εκείνο του Ραπακούλια, έκλεισε οριστικά και μαζί του χάθηκε μια ιστορία 60-70 ετών. Ακολούθησε την μοίρα παλαιότερων μπακάλικων όπως του Μανώλη, του Κάσσαρη, του Γερολύγκου κ.ά. Από τα δέκα τρία μπακάλικα που λειτουργούσαν παλιά στο χωριό σήμερα έχουν απομείνει τρία. Στα μαγαζιά που έκλεισαν περιλαμβάνονται η ψησταριά του Νίκου Δεμέναγα (Μπομπονέλου) καθώς και το χασάπικο του Σταθούλη (από τα οκτώ χασάπικα που υπήρχαν παλαιότερα σήμερα λειτουργούν μόνο δύο). Ας ελπίσουμε ότι θα σταματήσει εδώ ο κατήφορος.

ΜΑΖΕΜΑ ΕΛΙΑΣ

Το μάζεμα της ελιάς φέτος έχει ξεκινήσει ήδη από τον Οκτώβριο, αποτελώντας πρωτοφανές γεγονός. Οι ελιές προσβλήθηκαν ιδιαίτερα από τον δάκο και την αρρώστια που κατέστρεφε τον καρπό, αναγκάζοντας τους παραγωγούς να συλλέξουν τον καρπό πολύ νωρίς, προκειμένου να προλάβουν τα χειρότερα και να έχουν καλύτερη ποιότητα λαδιού. Αρκετοί από τους παραγωγούς φάνηκαν τυχεροί είτε επειδή είχαν ραντίσει έγκαιρα για τον δάκο, είτε επειδή η αρρώστια κρατήθηκε μακριά από τις ελιές τους. Γενικά με τις διαμορφωθείσες τιμές λαδιού, αλλά και την ποιότητα και ποσότητα της παραγωγής, σίγουρα είχαμε μια κάκιστη ελαιοπαραγωγική χρονιά.

ΜΑΣ ΕΚΑΝΕ ΥΠΕΡΗΦΑΝΟΥΣ

Στις 11 Σεπτεμβρίου την ώρα που τα κρουαζιερόπλοια ήσαν δεμένα στο λιμάνι του Κατακόλου, μια τουρίστρια Α-ΜΕΑ κύλισε με το καροτσάκι της και έπεσε στην θάλασσα. Αμέσως ένας νέος που βρισκόταν κοντά, βούτηξε στην θάλασσα και έσωσε την κοπέλα. Ο νέος ήταν ταξιτζής και δεν ήταν άλλος από το δικό μας παιδί τον Νίκο Θεοδωρακόπουλο, γιό του Λάμπη και της Δημητρούλας Κονταξή. Το επόμενο διάστημα το Λιμενικό Ταμείο Κατακόλου, βράβευσε τον συμπατριώτη μας για την ηρωική του ενέργεια. Αυτοί οι νέοι μας κάνουν υπερήφανους. Μπράβο Νίκο!

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ Α.Ο. ΑΛΦΕΙΟΣ

ΠΗΝΕΙΑΚΟΣ - ΑΛΦΕΙΟΣ 0–2
ΑΛΦΕΙΟΣ - ΜΑΚΡΥΣΙΑ 2–0
ΣΚΟΥΡΟΧΩΡΙ - ΑΛΦΕΙΟΣ.....1–0
ΑΛΦΕΙΟΣ - ΚΟΥΡΤΕΣΙ 1–0
ΑΛΦΕΙΟΣ - ΛΕΧΑΙΝΑ.....2–0
ΞΕΝΟΦΩΝ ΚΡΕΣΤ. - ΑΛΦΕΙΟΣ 2–0
ΑΛΦΕΙΟΣ - ΛΑΤΖΟΙ.....1–1
ΔΟΞΑ Ν. ΜΑΝΩΛ. - ΑΛΦΕΙΟΣ.....0–1
ΑΛΦΕΙΟ - ΟΛΥΜΠΙΑΚΟΣ ΖΑΧ.ΑΡ...1–1
ΑΙΑΣ ΓΑΣΤΟΥΝΗΣ - ΑΛΦΕΙΟΣ.....4–3

Ο ΑΛΦΕΙΟΣ έχει μέχρι σήμερα 15 βαθμούς και βρίσκεται περίπου στο μέσον της βαθμολογία της Α' Τοπικής κατηγορίας.

Σ.Χ.